YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

5 päivänä lokakuuta 1999 *

Asiassa C-84/96,

Alankomaiden kuningaskunta, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudelliset apulaisneuvonantajat J. S. van den Oosterkamp ja M. A. Fierstra, prosessiosoite Luxemburgissa Alankomaiden suurlähetystö, 5 rue C. M. Spoo,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen pääneuvonantaja E. Mennens ja oikeudellinen neuvonantaja P. Oliver, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii kumottavaksi komission 16.2.1996 tekemiä päätöksiä, jotka koskevat EAKR-infrastruktuurihankkeiden nro 80.07.03.002 (Veendam-Musselkanaal) ja nro 84.07.03.004 (Weg Veendam), joiden rahoitukseen Euroopan

* Oikeudenkäyntikieli: ransha.

aluekehitysrahasto on osallistunut, saattamista päätökseen sekä yhteen näistä päätöksistä perustuvaa maksuvelvollisuutta koskevaa ilmoitusta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. J. G. Kapteyn sekä tuomarit G. Hirsch, J. L. Murray (esittelevä tuomari), H. Ragnemalm ja R. Schintgen,

julkisasiamies: A. La Pergola,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten 3.12.1998 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 25.2.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Alankomaiden kuningaskunta on yhteisöjen tuomioistuimeen 19.3.1996 jättämällään kanteella vaatinut EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan ensimmäisen kohdan (josta on muutettuna tullut EY 230 artiklan ensimmäinen kohta) nojalla yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan komission 16.2.1996 tekemät päätökset, jotka koskevat EAKR-infrastruktuurihankkeiden nro 80.07.03.002 (Veendam-Musselkanaal) ja nro 84.07.03.004 (Weg Veendam), joiden rahoitukseen Euroopan aluekehitysrahasto (jäljempänä EAKR) on osallistunut, saattamista päätökseen sekä yhteen näistä päätöksistä perustuvaa maksuvelvollisuutta koskevaa ilmoitusta.

2 Rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään ja Euroopan investointipankin toiminnan sekä muiden rahoitusvälineiden kanssa 24 päivänä kesäkuuta 1988 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2052/88 (EYVL L 185, s. 9) 15 artiklassa, sellaisena kuin tämä asetus on muutettuna 20.7.1993 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2081/93 (EYVL L 193, s. 5; jäljempänä asetus N:o 2052/88), säädetään seuraavaa:

"Siirtymäsäännökset

1. Tämä asetus ei estä niiden monivuotisten toimenpiteiden jatkamista, jotka neuvosto tai komissio ovat hyväksyneet ennen tämän asetuksen voimaantuloa voimassa olleen rakennerahastoja koskevan sääntelyn nojalla, yhteisön tukikehysten ja tuen antamisen muotojen mukauttaminen mukaan lukien.

2. Komissio tutkii ja hyväksyy ennen tämän asetuksen voimaantuloa voimassa olleen rakennerahastoja koskevan sääntelyn nojalla jätetyt hakemukset, joissa pyydetään rakennerahastojen tukea, kyseisen sääntelyn mukaisesti.

3. Edellä 3 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa säännöksissä täsmennetään erityiset siirtymäkauden säännökset, jotka koskevat tämän artiklan soveltamista, mukaan lukien säännökset, joilla taataan, että jäsenvaltioille myönnettävä tuki ei keskeydy ennen kuin uuden järjestelmän mukaan laaditut suunnitelmat ja toimenpideohjelmat valmistuvat ja että tuen myöntäminen hankkeille, joiden osalta on ennen 1 päivää tammikuuta 1989 tehty päätös tuen myöntämisestä, voidaan saattaa lopullisesti päätökseen viimeistään 30 päivänä syyskuuta 1995."

3 Asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamisesta Euroopan aluekehitysrahaston osalta 19 päivänä joulukuuta 1988 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4254/88 (EYVL L 374, s. 15) 12 artiklassa, sellaisena kuin tämä asetus on muutettuna 20.7.1993 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2083/93 (EYVL L 193, s. 34; jäljempänä asetus N:o 4254/88), säädetään seuraavaa:

"Siirtymäsäännöksiä

Komissio vapauttaa ilman eri toimenpiteitä viimeistään 30 päivänä syyskuuta 1995 osia seuraavista summista, jotka on sidottu tuen myöntämiseen EAKR:sta sellaisille hankkeille, joista komissio on päättänyt ennen 1 päivää tammikuuta 1989 ja joiden osalta komissiolle ei ole esitetty lopullista maksupyyntöä ennen 31 päivää maaliskuuta 1995, sanotun kuitenkaan vaikuttamatta sellaisiin hankkeisiin, joita on lykätty oikeudellisista syistä."

Euroopan aluekehitysrahastosta 19 päivänä kesäkuuta 1984 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1787/84 (EYVL L 169, s. 1) 32 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jos toimenpidettä, jolle on myönnetty EAKR:n tukea, ei ole toteutettu edellytetyllä tavalla tai jos toimenpidettä koskevissa toimissa asetettuja ehtoja ei ole

täytetty, komissio voi päätöksellään EAKR:n komiteaa kuultuaan pienentää tuen määrää tai peruuttaa tuen.

Jäsenvaltiot korvaavat komissiolle EAKR:n maksaman tuen määrän aina, jos sijoittaja on maksanut jäsenvaltiolle takaisin kansallisen tuen, jonka perusteella EAKR:n tuen määrä on laskettu."

4 Komissio myönsi 16.12.1980 tekemällään päätöksellä Veendam-Musselkanaal-infrastruktuurihankkeen rahoittamiseksi EAKR:n tuen, jonka enimmäismäärä oli 12 miljoonaa Alankomaiden guldenia (NLG) (EAKR nro 80.07.03.002). Hankkeen oletettiin valmistuvan vuonna 1985.

5 Välimaksupyyntöjen perusteella komissio maksoi 11 400 000 NLG.

6 Komissio myönsi 12.12.1984 tekemällään päätöksellä Weg Veendam (Groningen) -infrastruktuurihankkeen rahoittamiseksi EAKR:n tuen, jonka enimmäismäärä oli 13 320 000 NLG (EAKR nro 84.07.03.004). Hankkeen oletettiin valmistuvan 1.1.1990.

7 Koska tätä määräaikaa ei voitu noudattaa, Alankomaiden talousministeriö pyysi 5.12.1990 päivätyllä kirjeellä, että määräaikaa pidennettäisiin enintään 31.12.1993 asti. Komissio suostui 19.2.1991 tähän pyyntöön. Talousministeriö lähetti 14.1.1994 komissiolle perustellun pyynnön uudesta määräajan pidentämisestä 31.12.1994 asti. Komissio hylkäsi tämän pyynnön 17.5.1994 päivätyllä kirjeellä.

8 Kahden välimaksupyynnön perusteella komissio maksoi 6 030 000 NLG.

9 EAKR nro 80.07.03.002 (Veendam-Musselkanaal) saatiin päätökseen 31.3.1994 ja nro 84.07.03.004 (Weg Veendam) 1.4.1994.

10 Komissio ilmoitti aluepolitiikkaa käsittelevän pääosaston XVI virkamies Garcia-Lombarderon allekirjoittamalla, 23.2.1995 päivätyllä kirjeellä Alankomaiden kuningaskunnalle, että tuen loppuosa oli vielä maksamatta 18 hankkeesta, joita olivat muun muassa EAKR nro 80.07.03.002 (Veendam-Musselkanaal) ja nro 84.07.03.004 (Weg Veendam). Komissio kiinnitti Alankomaiden viranomaisten huomion lisäksi asetuksen N:o 4254/88 12 artiklaan.

11 Alankomaiden talousministeriö ilmoitti 21.3.1995 päivätyllä kirjeellään komissiolle, että sille toimitetaan 30.9.1995 mennessä loppuilmoitus kymmenestä eri hankkeesta, joita olivat muun muassa EAKR nro 80.07.03.002 (Veendam-Musselkanaal) ja nro 84.07.03.004 (Weg Veendam).

12 Alankomaiden hallitus esitti 1.6.1995 komissiolle kaksi loppumaksupyyntöä, jotta se maksaisi EAKR nro 80.07.03.002:n (Veendam-Musselkanaal) osalta tuen loppuosan 600 000 NLG ja nro 84.07.03.004:n (Weg Veendam) osalta 2 010 000 NLG.

13 Kun Alankomaiden talousministeriö oli ilmoittanut Alankomaiden hallituksen kannan erityisesti asetuksen N:o 4254/88 12 artiklan tulkinnasta ja kun vielä oli esitetty joitakin tietoja eräistä erityishankkeista, komissio ilmoitti aluepolitiikasta vastaavan komission jäsenen Wulf-Mathieksen 28.7.1995 allekirjoittamalla kirjeellä, että kaikkien niiden tapausten osalta, joihin ei voitu soveltaa asetuksen N:o 4254/88 12 artiklassa säädettyä poikkeusta, joka koskee lykkäämistä oikeudellisista syistä, tai joiden osalta komissio ei ollut ennen 12 artiklan voi-

maantuloa hyväksynyt muuta määräajan päättymispäivää kuin 31.3.1995, komission on pääteltävä, että sen tutkinnasta ilmeni, että nämä hankkeet pitää saattaa päätökseen niiden maksupyyntöjen perusteella, jotka komissiolla oli 31.3.1995, sillä komissiolla ei ole toimivaltaa saattaa näitä hankkeita päätökseen sellaisten maksupyyntöjen perusteella, jotka se on saanut tämän päivämäärän jälkeen. Alankomaiden kuningaskunta nosti 25.9.1995 päivätyllä, yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamossa 27.9.1995 kirjatulla kannekirjelmällä kumoamiskanteen tästä kirjeestä (asia C-308/95).

14 Komissio osoitti 15.1.1996 Alankomaiden talousministeriölle EAKR nro 84.07.03.004:stä (Weg Veendam) maksuvelvollisuutta koskevan ilmoituksen, jonka tämä sai 24.1.1996.

15 Komissio lähetti 16.2.1996 uuden kirjeen, jossa se viittasi 23.2. ja 7.4.1995 päivättyihin kirjeisiinsä, joista ilmenee, että se saattoi EAKR nro 80.07.03.002:n (Veendam-Musselkanaal) ja nro 84.07.03.004:n (Weg Veendam) päätökseen 1.4.1995 hallussaan olleiden tietojen perusteella.

16 EAKR nro 80.07.03.002:n (Veendam-Musselkanaal) osalta komissio asetti määräksi, joka sen vielä pitää maksaa, 551 845 NLG. EAKR nro 84.07.03.004:n (Weg Veendam) osalta komissio vaati 1 364 180 NLG:n palauttamista.

17 Kanteensa tueksi Alankomaiden hallitus vetoaa kuuteen kanneperusteeseen. Se moittii komissiota ensinnäkin siitä, että se on tulkinnut asetuksen N:o 4254/88 12 artiklaa virheellisesti, koska se on katsonut, että 31.3.1995 on viimeinen mahdollinen päivämäärä, jolloin loppuilmoitukset voidaan esittää, ja että tätä määräaikaa ei voida pidentää. Se moittii komissiota seuraavaksi siitä, ettei se ole esittänyt asianmukaisesti syitä sille, miksei se voinut ottaa huomioon lopullisia maksupyyntöjä, jotka on esitetty myöhemmin kuin 31.3.1995, varsinkin, kun komissio saattoi hankkeet lopullisesti päätökseen vasta 15.1. ja 16.2.1996. Alankomaiden hallituksen mielestä komission tapa soveltaa asetuksen

N:o 4254/88 12 artiklaa on vastoin eräitä yhteisön oikeuden yleisiä periaatteita eli yhteisöuskollisuuden, alueelliseen yhteistyöhön osallistumisen sekä luottamuksensuojan periaatteita ja suhteellisuusperiaatetta. Toissijaisesti Alankomaiden hallitus katsoo, että EY:n perustamissopimuksen 5 artiklassa (josta on tullut EY 10 artikla) määrätty lojaalin yhteistyön periaate huomioon ottaen komission olisi joka tapauksessa täytynyt pitää talousministeriön 21.3.1995 päivättyä kirjettä lopullisena maksupyyntönä. Se moittii komissiota myös siitä, ettei se ole noudattanut asetuksen N:o 1787/84 32 artiklan 1 kohtaa. Alankomaiden hallitus väittää lopuksi, että komission laskelma 16.2.1996 tehdyssä päätöksessä ei ole täsmällinen, koska siinä ei ole otettu huomioon 6.4.1994 päivättyä väliilmoitusta.

Kanneperuste, joka koskee asetuksen N:o 4254/88 12 artiklan virheellistä tulkintaa

18 Alankomaiden hallituksen mukaan komissio on virheellisesti katsonut, että 31.3.1995 päättynyttä määräaikaa ei voida pidentää. Kantajan mukaan asetuksen N:o 4254/88 12 artiklasta ja asetuksen N:o 2052/88 15 artiklan 3 kohdasta niitä yhdessä tulkittaessa ilmenee selvästi, että 31.3.1995 ei ole määräajan ehdoton päättymispäivä vaan ainoastaan päivämäärä, jonka tarkoituksena on saattaa viimeistään 30.9.1995 lopullisesti päätökseen hankkeet, joiden osalta komissio oli myöntänyt luvan ennen 1.1.1989. Komissiolla on siis kantajan mukaan harkintavaltaa, minkä takia se voi ottaa huomioon maksupyynnöt, jotka on esitetty myöhemmin kuin 31.3.1995.

19 Kun komissio ylitti määräajan, joka päättyi 30.9.1995, tästä ei aiheutunut seuraamuksia, mikä puhuu Alankomaiden hallituksen mukaan sen puolesta, että komissiolla oli jossain määrin harkintavaltaa.

20 Komissio puolestaan väittää, että määräaikaa, joka päättyi 31.3.1995, ei voida pitää pelkkänä järjestysluonteisena määräaikana. Tätä määräaikaa voidaan sen mukaan pitää ohjeellisena ainoastaan, jos 12 artiklan rikkomisella ei olisi mitään oikeudellista vaikutusta. Tässä artiklassa kuitenkin säädetään, että komissio vapauttaa ilman eri toimenpiteitä sidotut summat, jos lopullisia maksupyyntöjä ei ole esitetty ennen 31.3.1995.

21 Tältä osin on ensinnäkin todettava, että asetuksen N:o 2052/88 15 artiklan 3 kohdassa asetettiin tavoitteeksi erityisesti, että tuen myöntäminen hankkeille, joiden osalta on ennen 1.1.1989 tehty päätös tuen myöntämisestä, voidaan saattaa päätökseen viimeistään 30.9.1995.

22 Tätä varten yhteisön lainsäätäjä on asetuksen N:o 4254/88 12 artiklassa säätänyt, että 31.3.1995 on viimeinen päivämäärä, jolloin komissiolle voidaan esittää sidottuja summia koskeva lopullinen maksupyyntö. Siitä, että tätä määräaikaa ei noudateta, sitä paitsi aiheutuu seuraamus eli nämä määrät vapautetaan ilman eri toimenpiteitä.

23 On todettava, että kun yhteisön lainsäätäjä on toiminut tällä tavalla, se ei ole jättänyt komissiolle lainkaan tämän seuraamuksen soveltamista koskevaa harkintavaltaa, koska näiden määrien vapauttaminen on automaattinen ja väistämätön seuraus siitä, että määräaikaa, joka päättyi 31.3.1995, ei noudateta.

24 Tätä päivämäärää ei siis voida pitää pelkkänä järjestysluonteisena määräaikana, jonka pidentäminen olisi komission harkintavallassa.

25 Tämä päätelmä on sitä paitsi oikeusvarmuuden periaatteen mukainen, joka on yksi yhteisön oikeuden yleisistä periaatteista.

26 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että oikeusvarmuuden periaate edellyttää muun muassa, että säännös, jossa asetetaan preklusiivinen määräaika, on selvä ja täsmällinen, varsinkin jos sen seurauksena jäsenvaltio saattaa menettää taloudellisen tuen, jota koskeva hakemus oli hyväksytty ja jonka perusteella on jo esitetty huomattavia kuluja, jotta jäsenvaltiot voivat asiasta tietoisina arvioida, mikä merkitys määräajan noudattamisella niille on (asia 44/81, Saksa v. komissio, tuomio 26.5.1982, Kok. 1982, s. 1855, 16 kohta).

27 Jos komissiolla olisi ollut harkintavaltaa, kuten Alankomaiden hallitus väittää, ja se olisi työtilanteensa ja sen mukaan, millainen kapasiteetti sillä oli saattaa hankkeet lopullisesti päätökseen 30.9.1995 mennessä, voinut muuttaa päivämäärää, joka nyt oli 31.3.1995, jäsenvaltiot eivät olisi voineet varmasti tietää päivämäärää, johon mennessä ne voivat esittää lopulliset maksupyynnöt ilman, että niitä vastaan vedotaan prekluusioon.

28 Komissio on itse ilman mitään oikeudellista seuraamusta ylittänyt määräajan, jonka päättymispäivä oli 30.9.1995, mutta tästä ei voida katsoa ilmenevän, että komissiolla olisi minkäänlaista harkintavaltaa määräaikoja soveltaessaan.

29 Yhteisön lainsäätäjä ei ole säätänyt mitään seuraamusta tämän määräajan noudattamatta jättämisestä, mikä ilmiselvästi perustuu siihen, että säätäessään heinäkuussa 1993 määräajat, jotka päättyivät 31.3. ja 30.9.1995, se ei voinut saada selville, kuinka monta hanketta komission pitäisi käsitellä näiden kahden päivämäärän välisenä kuuden kuukauden pituisena aikana.

30 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäinen kanneperuste ei ole perusteltu.

Kanneperuste, joka koskee perustelujen puutteellisuutta

31 Alankomaiden hallitus väittää, että jos ilmenee, että komissio on loppujen lopuksi pitänyt 31.3.1995 päättynyttä määräaikaa järjestysluonteisena, on pääteltävä, ettei se ole esittänyt asianmukaisesti syitä sille, miksei se voinut ottaa huomioon tämän päivämäärän jälkeen esitettyjä lopullisia maksupyyntöjä. Tämä perustelujen puuttuminen on sitäkin ilmeisempää, kun komissio on saattanut hankkeet päätökseen vasta 15.1. ja 16.2.1996.

32 Komission mukaan tämä kanneperuste ei ole perusteltu, koska asetuksen N:o 4254/88 12 artiklan soveltamisen osalta sillä ei ollut mitään harkintavaltaa, kuten se on jo todennut.

33 Kanneperusteeseen annetusta vastuksesta seuraa, että komissio on perustellusti katsonut, että määräaika, joka päättyi 31.3.1995, ei ollut pelkkä järjestysluonteinen määräaika. Tämän takia toinenkaan kanneperuste ei ole perusteltu.

Kanneperuste, joka koskee tiettyjen yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden loukkaamista

34 Alankomaiden hallitus väittää seuraavaksi, että komission tapa soveltaa asetuksen N:o 4254/88 12 artiklaa on vastoin joitakin yhteisön oikeuden yleisiä periaatteita.

35 Se katsoo ensinnäkin, että komissio on riidanalaiset päätökset tehdessään loukannut perustamissopimuksen 5 artiklassa määrättyä lojaalin yhteistyön periaa-

tetta sekä muun muassa asetuksen N:o 2052/88 johdanto-osassa mainittua alueelliseen yhteistyöhön osallistumisen periaatetta, joka on erityinen ilmaus lojaalin yhteistyön periaatteesta.

36 Kun otetaan huomioon Alankomaiden viranomaisten huolelliset tarkastukset ja ponnistelut, komission olisi siis pitänyt ottaa huomioon lopulliset maksupyynnöt, joista oli ilmoitettu sille 21.3.1995 päivätyllä kirjeellä ja jotka saapuivat sille 1.6.1995, varsinkin, kun nämä pyynnöt eivät koskeneet kuluja, jotka olisivat aiheutuneet myöhemmin kuin 31.3.1995.

37 Seuraavaksi Alankomaiden hallitus väittää, että komissio on loukannut luottamuksensuojan periaatetta. Se toteaa, että asetuksen N:o 2052/88 15 artiklalla ja asetuksen N:o 4254/88 12 artiklalla niitä yhdessä tulkittaessa on taannehtivasti perustavalla tavalla muutettu säännöksiä, joita sovelletaan infrastruktuurihankkeisiin, koska niissä on säädetty päivämäärästä, johon mennessä lopulliset maksupyynnöt esitetään, sekä päivämäärästä, johon mennessä hankkeet saatetaan lopullisesti päätökseen. Ennen näiden kahden säännöksen voimaantuloa EAKR:n tukiin sovellettavassa yhteisön lainsäädännössä ei säädetty mistään päivämäärästä, johon mennessä useana tilikautena toteutettavia hankkeita koskevat taloudelliset sitoumukset olisi pantava täytäntöön, eikä mistään määräajasta, jonka kuluessa lopulliset maksupyynnöt olisi esitettävä.

38 Joskin yksittäisissä, tuen myöntämistä koskevissa päätöksissä oli asetettu toteuttamista koskevat määräajat, komissiolla oli ollut tapana hyväksyä lykkäyspyynnöt asettamalla ehdoksi ainoastaan, että uutta määräaikaa on noudatettava.

39 Kantajan mukaan komission olisi uusien säännösten kohtuuttomuus huomioon ottaen pitänyt tiedottaa jäsenvaltioille tavasta, jolla se aikoi tulkita asetuksen N:o 4254/88 12 artiklaa, ja tästä tulkinnasta aiheutuvista taloudellisista seurauksista, vaikka sillä ei itsellään olisikaan koskaan ollut mitään tätä artiklaa koskevaa epäselvyyttä, sillä oli mahdollista, että jonkin jäsenvaltion käsityksen mukaan artikla on moniselitteinen.

40 Koska tällaista tietoa ei annettu, Alankomaiden hallitus katsoo voineensa perustellusti uskoa, että riidanalaisen hankkeen saattaminen lopulliseen päätökseen sujuu asetuksen N:o 4254/88 12 artiklan mukaisesti yhteisymmärryksessä ja lojaalissa yhteistyössä kuten ennenkin, varsinkin, kun komissio ei reagoinut määräajan päättymispäivään, joka oli 30.9.1995.

41 Alankomaiden hallitus väittää vielä, että on suhteellisuusperiaatteen vastaista, että komissio asettaa kyseessä olevan seuraamuksen.

42 Kantaja muistuttaa yhteisöjen tuomioistuimen todenneen, että toissijaisen velvoitteen noudattamatta jättäminen ei sinänsä voi aiheuttaa sitä, että oikeus tukeen menetetään, jos keskeisiä velvoitteita noudatetaan kaikilta osin (asia 240/78, Atalanta Amsterdam, tuomio 21.6.1979, Kok. 1979, s. 2137). Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on sitä paitsi niin, että seuraamuksen on oltava asianmukainen tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi eikä sillä saa ylittää sitä, mikä on asianmukaista ja tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi (ks. mm. asia C-118/89, Lingenfelser, tuomio 27.6.1990, Kok. 1990, s. I-2637).

43 Koska keskeisiä velvoitteita, joihin oikeus saada EAKR:n tukea perustuu, oli noudatettu, komissio ei olisi saanut määrätä seuraamusta, josta on säädetty sen tilanteen varalta, ettei lopullista maksupyyntöä esitetä määräajassa, varsinkaan, kun tässä ei mitenkään vaarannettu tavoitetta saattaa hankkeet päätökseen viimeistään 30.9.1995.

44 Komissio korostaa, että Alankomaiden hallituksen päätelmissä, jotka koskevat lojaalin yhteistyön, alueelliseen yhteistyöhön osallistumisen ja luottamuksensuojan periaatteita sekä suhteellisuusperiaatetta, oletetaan, että komissiolla oli jossain määrin harkintavaltaa asetuksen N:o 4254/88 12 artiklan soveltamisessa. Asianlaita ei kuitenkaan ole näin.

45 Lisäksi komissio katsoo, että kantajan väitteiden ei voida myöskään katsoa olevan 12 artiklaa koskevaa kritiikkiä, koska siinä tapauksessa ne olisi jätettävä tutkimatta, sillä tätä säännöstä koskevan kanteen nostamiselle säädetty määräaika on jo kauan sitten päättynyt.

46 Aluksi on todettava, kuten tämän tuomion 21—24 kohdasta ilmenee, että komissiolla ei ollut mitään asetuksen N:o 4254/88 12 artiklassa säädettyä seuraamusta koskevaa harkintavaltaa siinä tilanteessa, että 31.3.1995 päättynyttä määräaikaa ei ollut noudatettu.

47 Kun komissio saattoi päätökseen EAKR nro 80.07.03.002:n (Veendam-Musselkanaal) ja nro 84.07.03.004:n (Weg Veendam) ottamatta huomioon loppumaksupyyntöjä, jotka Alankomaiden viranomaiset olivat sille esittäneet 1.6.1995, se siis ainoastaan sovelsi asetuksen N:o 4254/88 12 artiklaa. Se ei siis ole toiminnallaan sinänsä voinut loukata lojaalin yhteistyön periaatetta eikä siitä johdettua alueelliseen yhteistyöhön osallistumisen periaatetta eikä suhteellisuusperiaatetta.

48 Luottamuksensuojan periaatteen tapahtuneeksi väitetyn loukkaamisen osalta on todettava, että Alankomaiden hallitus on pelkästään viitannut komission suhtautumistapaan ennen asetuksen N:o 4254/88 12 artiklan voimaantuloa. Tämän voimaantulon jälkeisen ajan osalta se ei ole maininnut mitään erityistä komission toimintatapaa, jonka perusteella se olisi voinut olettaa, että määräaika, joka päättyi 31.3.1995, on ainoastaan järjestysluonteinen määräaika, jonka laiminlyönnistä ei aiheudu mitään oikeudellista seuraamusta.

49 Koska 12 artiklassa on aivan yksiselitteisesti säädetty, että jos lopullisia maksupyyntöjä ei esitetty 31.3.1995 päättyneeseen määräaikaan mennessä, osat sidotuista summista vapautetaan ilman eri toimenpiteitä, ei voida katsoa, että jollekin jäsenvaltiolle olisi komission toiminnan vuoksi syntynyt perusteltuja odotuksia siitä, että määräajan ylittämisestä ei aiheutuisi seuraamuksia, sillä perusteella, että komissio ei tarkistanut jokaisen jäsenvaltion osalta sitä, miten se oli ymmärtänyt tämän säännöksen.

50 Koska Alankomaiden hallitus on selvästi ilmoittanut, ettei se aikonut kanneperusteellaan, joka koskee lojaalin yhteistyön sekä alueelliseen yhteistyöhön osallistumisen periaatetta ja suhteellisuusperiaatetta sekä luottamuksensuojan periaatetta, kyseenalaistaa asetuksen N:o 4254/88 12 artiklan laillisuutta, tätä kysymystä ei ole tarpeen tutkia.

51 Edellä esitetystä seuraa, että kolmas kanneperuste ei ole perusteltu.

Kanneperuste, joka koskee ilmeistä arviointivirhettä, jonka komissio on kantajan mukaan tehnyt, kun se ei ole pitänyt 21.3.1995 päivättyä kirjettä lopullisena maksupyyntönä

52 Alankomaiden hallitus väittää, että koska tarkoitukseen sopivia lomakkeita ei ollut, komission olisi täytynyt pitää Alankomaiden talousministeriön 21.3.1995 päivättyä kirjettä lopullisena maksupyyntönä ottaen huomioon lojaalin yhteistyön sekä yhteistyöhön osallistumisen periaatteet.

53 Kantajan mukaan komissio saattoi tästä kirjeestä päätellä, että riidanalaiset hankkeet oli saatettu päätökseen ja että Alankomaiden viranomaiset aikoivat vedota maksamatta olevaa tukea koskevaan oikeuteensa.

54 Kantajan mukaan mistään ei voida päätellä, että asetuksen N:o 2052/88 15 artiklassa ja asetuksen N:o 4254/88 12 artiklassa tarkoitettu käsite lopullinen maksupyyntö olisi rinnastettavissa asetuksen N:o 1787/84 28 artiklassa tarkoitettuun käsitteeseen loppumaksupyyntö. Viimeksi mainitusta käsitteestä poiketen lopullisen maksupyynnön osalta ei ole säädetty mistään muusta edellytyksestä, mikä tarkoittaa, että pelkkä kirje voi olla riittävä.

55 Jos 21.3.1995 päivättyä kirjettä ei voitaisi pitää täydellisenä lopullisena maksupyyntönä, komission asiana on lojaalin yhteistyön periaate huomioon ottaen ilmoittaa mahdollisimman pikaisesti tämä käsityksensä Alankomaiden viranomaisille, jotta ne voisivat esittää maksupyyntönsä ajoissa tai tapauskohtaisesti komission asettamassa sopivassa määräajassa.

56 Komissio puolestaan katsoo, että lopullisessa maksupyynnössä on oltava ainakin selvä ja täsmällinen tahdonilmaus saada tietty rahamäärä, vaikka katsottaisiinkin, että lopullista maksupyyntöä ei voitaisi rinnastaa asetuksen N:o 1787/84 28 artiklassa tarkoitettuun loppumaksupyyntöön, minkä komissio kiistää. Lopullisessa maksupyynnössä on oltava myös tiedot, joiden perusteella määrä on laskettava. Kyseessä olevassa kirjeessä ei ollut mainittu mitään näistä seikoista.

57 On todettava, että asetuksen N:o 4254/88 12 artiklasta ja asetuksen N:o 2052/88 15 artiklasta niitä yhdessä tulkittaessa ilmenee selvästi, että jäsenvaltioiden esittämissä lopullisissa maksupyynnöissä on oltava ainakin tiedot, joiden perusteella komissio voi saattaa hankkeet lopullisesti päätökseen ja maksaa vaaditut määrät.

58 Alankomaiden hallitus on 21.3.1995 päivätyssä kirjeessään EAKR-hankkeiden nro 80.07.03.002 (Veendam-Musselkanaal) ja nro 84.07.03.004 (Weg Veendam) osalta ainoastaan ilmoittanut, että hankkeet ovat päättyneet ja että loppuilmoitukset toimitetaan komissiolle syyskuun 1995 aikana. Kantaja ei toimittanut komissiolle mitään sellaista, varsinkaan vaadittuja määriä koskevaa tietoa, jonka perusteella se olisi voinut saattaa nämä hankkeet lopullisesti päätökseen. Tätä kirjettä ei siis voida pitää asetuksen N:o 4254/88 12 artiklassa tarkoitettuna lopullisena maksupyyntönä.

59 Komissiota ei voida moittia siitä, ettei se mahdollisimman pian ilmoittanut Alankomaiden viranomaisille, ettei 21.3.1995 päivättyä kirjettä voida pitää lopullisena maksupyyntönä, koska Alankomaiden hallitus ei kohtuudella voinut jättää huomiotta tällaista päätelmää, kuten tämän tuomion 57 kohdasta ilmenee.

60 Neljäs kanneperuste on siis perusteeton.

Kanneperuste, jonka mukaan asetuksen N:o 1787/84 32 artiklan 1 kohtaa ei ole sovellettu

61 Koska EAKR:n tukien määrä on pienentynyt riidanalaisten hankkeiden päätökseen saattamisen takia, komission olisi Alankomaiden hallituksen mielestä pitänyt asetuksen N:o 1787/84 32 artiklan 1 kohdan perusteella kuulla EAKR:n komiteaa, mitä kantajan tietojen mukaan ei ollut tapahtunut.

62 Komissio puolestaan katsoo, että asetuksen N:o 1787/84 32 artiklassa tarkoitetaan erilaista tilannetta kuin asetuksen N:o 4254/88 12 artiklassa. Näiden säännösten osalta sovelletaan erilaisia menettelytapoja. Asetuksen N:o 4254/88 12 artiklassa säädetään sidottujen summien vapauttamisesta ilman eri toimenpiteitä, joten muissa säännöksissä säädetty EAKR:n komitean kuuleminen ei ole mahdollista.

63 Tältä osin on todettava, että asetuksen N:o 1787/84 32 artiklan mukaan silloin, kun toimenpidettä ei ole toteutettu edellytetyllä tavalla tai kun toimenpidettä koskevissa toimissa asetettuja edellytyksiä ei ole täytetty, komissio voi pienentää tuen määrää tai peruuttaa tuen. Komissiolla on siis harkintavaltaa, mutta ennen sen käyttämistä komission on kuitenkin kuultava EAKR:n komiteaa.

64 Asetuksen N:o 4254/88 12 artiklassa tarkoitettu tilanne on erilainen. Komissiolla ei nimittäin tältä osin ole mitään harkintavaltaa, koska näiden määrien vapauttaminen ja siis tuen määrän pienentäminen tai jopa peruuttaminen on automaattinen ja väistämätön seuraamus siitä, että lopullisille maksupyynnöille asetettua määräaikaa, joka päättyi 31.3.1995, ei noudatettu, kuten tämän tuomion 23 kohdasta ilmenee. On siis todettava, että tässä tilanteessa ei voida soveltaa asetuksen N:o 1787/84 32 artiklassa säädettyä menettelyä, jossa on kuultava EAKR:n komiteaa.

65 Viides kanneperuste ei siis ole perusteltu.

Kanneperuste, jonka mukaan komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen, koska se ei ole ottanut huomioon 6.4.1994 tehtyä väli-ilmoitusta

66 Lopuksi Alankomaiden hallitus väittää, että komissio ei ole toiminut oikein tehdessään 16.2.1996 päivätyssä päätöksessä 15 552 734,98 NLG:n suuruisen vähennyksen, sillä se ei ole ottanut huomioon 6.4.1994 päivättyä väli-ilmoitusta.

67 Kantaja myöntää, että tämä ilmoitus peruutettiin talousministeriön 8.11.1994 päivätyllä telekopiolla. Kuitenkin tällä telekopiolla luotiin väli-ilmoituksen peruuttamisen ja loppumaksupyynnön esittämisen välinen side. Koska komissio on kieltäytynyt ottamasta huomioon loppumaksupyyntöä, se ei saa ottaa huomioon myöskään väli-ilmoituksen peruuttamista ottaen huomioon lojaalin yhteistyön ja hyvän hallinnon periaatteet.

68 Komission mukaan 6.4.1994 päivätty ilmoitus ei ollut selkeä. Alankomaiden kuningaskunnan soveltamat laskuperusteet olivat epävarmat, ja laskelman

mukaan tukea olisi maksettu 33 prosenttia tukipäätöksessä mainitun 30 prosentin sijasta. Tämän takia Alankomaiden hallitus päätti peruuttaa tämän ilmoituksen vastauksena komission kirjeeseen.

69 Tältä osin on riittävää todeta, että koska Alankomaiden hallitus päätti yksipuolisesti ja ehdoitta peruuttaa 6.4.1994 päivätyn ilmoituksen, ilmoituksella ei ole enää oikeudellista merkitystä. Komissiota ei siis voida moittia siitä, ettei se ottanut tätä ilmoitusta huomioon tehdessään päätöksen EAKR nro 84.07.03.004:n (Weg Veendam) saattamisesta päätökseen.

70 Kuudes kanneperuste ei siis ole perusteltu.

71 Edellä esitetyn perusteella koko kanne on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

72 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska Alankomaiden kuningaskunta on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, koska komissio on sitä vaatinut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Alankomaiden kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Kapteyn Hirsch Murray

Ragnemalm Schintgen

Julistettiin Luxemburgissa 5 päivänä lokakuuta 1999.

R. Grass

kirjaaja

P. J. G. Kapteyn

kuudennen jaoston puheenjohtaja